

2025. november 20.

Az iskolába kerülő diákok ötöde nem tudja elsajátítani az elsős tananyagot

Négy éven át tartó iskolai kutatás eredményeit hozták nyilvánosságra

Már több tanító használja azokat az innovatív módszereket, amelyekkel a diákok képességeinek, érettségének, háttértudásának megfelelő tanulási környezetet lehet megteremteni, ám elsősorban nem a tanórákba, hanem a délutáni foglalkozásokba építik be azokat – derült ki a Magyar Tudományos Akadémia és az Apor Vilmos Katolikus Főiskola Tanulási Környezet Kutatócsoportjának négyéves vizsgálatából. A kutatók a pedagógusok mentálhigiénés állapotát is vizsgálták, és meglepő eredményre jutottak.

„A kutatási eredményeink azt mutatják, hogy az iskolába lépő gyerekek 20 százaléka nem képes elsajátítani az elsős tananyagot. Közülük kerülnek ki azok, akiknek már az iskola elején komoly problémáik vannak, vagyis „papíros gyerekek” lesznek. Látszólag megtanítjuk őket írni, olvasni és számolni, de elmarad a valódi tanulás, a bevésoédés. Az ugyanis, amit és ahogy ma tanítunk, nem veszi figyelembe, mennyire érett a diák, milyen háttértudása és képességei vannak” – mondja Dr. Gyarmathy Éva neveléslélektani és klinikai szakpszichológus, a Magyar Tudományos Akadémia és az Apor Vilmos Katolikus Főiskola Tanulási Környezet Kutatócsoportjának vezetője a négy éven át tartó kutatás friss eredményeiről.

2021 szeptembere és 2025 augusztusa között 46 iskola 50 osztályát vonták be a vizsgálatokba: az első osztályt kezdő gyerekek képességeit saját tanítóik mérték fel, majd két éven át monitorozták a fejlődésüket. *„Egyértelmű volt, hogy már az iskola megkezdésétől olyan tanulási környezetet kell biztosítani az elsősöknek, ami a képességeiknek megfelel. Ami nem egyszerű feladat, hiszen egyre nagyobbak a különbségek a gyerekek fejlődése között. Ezért a kutatásban részt vevő pedagógusoknak már bizonyított, hatékony módszereket mutattunk be, amelyekkel valóban fejlesztő környezetet lehet teremteni, ezek közül szabadon választhattak” – mondja a szakember.*

Nem játékot várunk az iskolától

A kutatás eredményeiből azonban kiderült: a tanítók szívesen alkalmazták ezeket a fejlesztő módszereket – például a különböző mozgásos feladatokat, az énekes játékokat, a tanulókártyákat –, de nem a tanórákba építették be, hanem elsősorban a délutáni időszakban, a szünetekben és a játékidőben használták.

„A legtöbben nem merték bevinni ezeket a módszereket az órákra, aminek a legfőbb oka az a nyomás, ami az oktatásirányítás, sőt a szülők és a kollégák irányából érkezik. Ma nem azt várjuk az iskolától, hogy a diákok játékosan tanuljanak, hanem hogy a pedagógus

hagyományos módszerekkel megtanítsa őket írni, olvasni és számolni. Az általunk ajánlott módszerek nem ilyenek voltak, ezekkel a diákok különböző helyzetekben tanultak, hol csoportban, hol egyénileg, vagy éppen valamilyen technikai eszközzel, hol a padban ülve, hol felállva és mozogva. A gyerekek ugyanis képtelenek úgy tanulni, ahogy a magyar iskola megköveteli, 45 percen át ülve és figyelve. Nyolcéves korukig utánzással, kérdésekkel, kipróbálással és játékkal tanulnak igazán” – magyarázza az Apor Vilmos Katolikus Főiskola oktatója, kiemelve: a diákok képességeinek mérése alapján az innovatív módszerek akkor fejtik ki hatásukat, ha azokat a tanórákon használják.

Meglepő eredmény született a pedagógusok mentálhigiénés állapotáról is. A kutatócsoport tagjai ezt is folyamatosan monitorozták, arra számítva, hogy a kreativitás, az innováció, az új módszerek használata pozitív hatással lesz a tanítók mentálhigiénéjére, az eredmények azonban éppen azt mutatják, hogy azok a pedagógusok váltak sérülékenyebbé mentálisan, akik a legtöbb innovációt építik be az óráikba, hiszen ők ellenszélben – az oktatásirányítás, a szülők, a kollégák elvárásaival szemben – dolgoznak.

Mi kell ahhoz, hogy egy diák sikeres legyen az iskolában?

A kutatók azokat a háttérképeket is beazonosították, amelyek alapján meg lehet jósolni, mennyire lesz sikeres egy diák az iskolában, mire a harmadik osztályba lép. *„Fontos például az ujjtudatosság, a testséma és a beszédhangok megkülönböztetésének képessége. Nagyon sok problémát meg lehetne előzni azzal, ha ezeket az óvodában folyamatosan fejlesztenék” – magyarázza a szakpszichológus, hozzátéve: az eredmények azt is egyértelműen jelezték, hogy a legtöbb mutató szerint a kistelepüléseken működő iskolák elsősei elmaradásban vannak a nagyobb településeken élő gyerekekhez képest.*

A szakember hozzáteszi: az általuk ajánlott módszerek akkor működnek, ha az osztályterem berendezéséhez is hozzányúlunk a pedagógusok. *„Ha a szokásos renden változtatunk, sokkal izgalmasabbá válik a gyerekek számára a tanulás. Az osztálytermet ahhoz kell alakítani, amilyen formában tanulunk – frontálisan, csoportban, párban vagy egyénileg. A padok elmozdításával létre lehet hozni egy olyan teret, ahol mozoghatnak a gyerekek, de függönyökkel kisebb terekre is lehet osztani a termet” – mondja Dr. Gyarmathy Éva, hozzátéve: az ideális osztályteremben helyet kellene kapnia egy bordásfalnak, amelyet például a szorzótábla gyakorlására tökéletesen lehet használni, de a különböző technikai eszközöknek, labdáknak és elvonulásra alkalmas „kuckóknak” is.*

A Móra Kiadó és az Apor Vilmos Katolikus Főiskola közös kiadásában megjelent, *A változó tanulási környezet* című kötet 13 olyan módszertant ismerteti részletesen, amelyet a kutatásban részt vevő pedagógusok eredményesen használtak, így mind az óvodai, mind és általános iskolai foglalkozásokba beépíthető.